

Tekenen in de Tijd 56

16-22 augustus 2020

'Take this heart and make it break', liet minister Schouten in Zomergasten Bono zingen. Met een gebroken hart moeten wij de oorlog in Nederlands-Indië herdenken die dit weekend vijfenzeventig jaar geleden eindigde, stelt Erik Borgman. Dan geeft een blik in de hel uitzicht op de hemel.

We herdachten dit weekend het einde van de oorlog in Azië, vijfenzeventig jaar geleden. Een lastige herdenking. Er is bloedig en met veel inzet gevochten tegen een moorddadig regime, maar het leed dat de twee atoombommen op Hiroshima en Nagasaki hebben aangericht, was eveneens verschrikkelijk. Er is onnoemelijk geleden onder de Japanse bezetting, door Indonesiërs en door Nederlanders, maar zowel de bezetting als de bevrijding van het toenmalig Nederlands-Indië maken deel uit van een gewelddadige koloniale geschiedenis. Deze geschiedenis heeft nog altijd geen plaats in ons beeld van de geschiedenis van Nederland in de wereld. Lastig is daarbij dat wij de gebeurtenissen nog altijd onmiddellijk interpreteren in termen van goed en fout. Misschien moeten we het oordeel daarover in eerste instantie maar aan God overlaten. En in laatste instantie natuurlijk ook.

Dan zouden we onze energie kunnen bewaren om te doen wat ons bovenal te doen staat. Het is een geluk dat ik deze *tekenen van de tijd* deze keer wat later schrijf dan anders, want zondagavond werden wij er op indringende manier aan herinnert, wat dat is. Minister Carola Schouten van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit liet in *Zomergasten* een fragment van een U2-concert zien waarvan zij in haar jeugd het cassettebandje grijs had gedraaid. En we hoorden Bono onder meer zingen, God aanroepend:

*What no man can own, no man can take.
Take this heart,
take this heart,
take this heart
and make it break.*

(Vertaling: 'Wat van niemand is, kan niemand wegnemen. Neem dit hart, neem dit hart, neem dit hart en laat het breken.'). Dat is wat ons te doen staat: zorgen dat ons hart door niets en niemand in bezit wordt genomen – door geen geld of belang, door geen ideologie of moreel systeem – en het laten breken. Schouten liet aan het einde van *Zomergasten* de film *Voor Sama* zien. Deze film bestaat uit beelden die Waad al-Kateab, een jonge vrouw in het Syrische Aleppo maakte van wat er tussen 2012 en 2016 met haar stad gebeurde. Voor wie wil weten waarom wij ons hart moeten laten breken als we serieus willen nemen wat er in onze wereld gebeurt: zie <https://www.gids.tv/video/243575/2doc-for-sama-gemist-bekijk-hier-de-hele-uitzending>.

Binnenkort verschijnt bij uitgeverij KokBoekencentrum een bundel onder de titel *Gebeden voor lichte en donkere tijden*. Ik heb daar elf gebeden aan bijgedragen, die allemaal een moment in het kerkelijk jaar tot uitgangspunt hebben. Van Maria Boodschap tot Pinksteren. Oorspronkelijk was ik van plan ook voor Maria tenhemelopneming een gebed te maken, maar dat kwam er voor de bundel niet van.

Afgelopen vrijdag schreef ik alsnog een gebed voor dit feest, om het op zaterdag te kunnen bidden.

Het lijkt een beetje mosterd na de maaltijd, maar net als van de andere gebeden hoop ik dat dit gebed ook van betekenis is los van de betreffende feestdag. Maria als degene die ruimte geeft aan het onmogelijke: liefde in een wereld van vernietigend geweld. Daarin maakt zij het goddelijke en hemelse perspectief van onze aarde zichtbaar:

Jij,
die jezelf beschikbaar maakte
en de broedplaats werd
van een onmogelijk woord
dat vorm vond in jou.

Jij, die ruimte bood,
leven gaf
en jouw hart maakte tot bewaarplaats
van wat onbegrijpelijk was,
van wat ondraaglijk is
en van wat onvervuld blijft
aan dat woord.
Steeds meer doordrongen
steeds meer gevormd
steeds meer gevuld
van wat komen moet,
door wat blijven zal,
met wat dragen kan.

Oase in de woestijn, wees ons voorland.
Hart voor het verlorene, spreek voor ons.
Aarde tot hemel gemaakt:
Maria,
Moeder.

Erik Borgman, lekendominicaan
voorzitter van de Programmaraad van het Huis van Dominicus